

FÜGGETLEN RENDÉSZETI PANASZTESTÜLET
☒: 1358 Budapest, Széchenyi rakpart 19.
☎: 441-6501

Ügyszám: 110/2010/Pan.

A Független Rendészeti Panasztestület

384/2010. (VIII. 4.) számú

állásfoglalása

A Független Rendészeti Panasztestület (a továbbiakban: Testület) panaszos¹, képviselőjében jogi képviselője által 2010. március 22-én előterjesztett **panasza alapján indult eljárásban** a 2010. augusztus 4-én megtartott zárt ülésén született állásfoglalását

m e g k ü l d i a z O r s z á g o s R e n d ő r f ő k a p i t á n y n a k.

A Testület megállapítása szerint a vizsgált ügyben **alapjogot súlyosan sértő intézkedésre került sor**

A Testület állásfoglalása ellen jogorvoslatnak helye nincs.

Indokolás

A panaszos 2010. március 6-án a hajnali órákban verekedésbe keveredett, majd a helyszínről elmenekült. Rendőri intézkedés során történt előállítását követően testi kényszer alkalmazásával vér- és vizeletminta vételnek vetették alá, melynek módját, a közben történt fizikai bántalmazást és a kényszerítő eszköz (bilincs) alkalmazását sérelmezte.

I.

A panaszos képviselőjében eljáró jogi képviselő 2010. március 16-án, elektronikus úton bejelentett panaszát 2010. március 22-én megerősítette.

A panaszban az alábbi tényállást adta elő. A panaszos 2010. március 6-án hajnal 3 óra körül a tulajdonában lévő, a lakásuk előtt az út szélén álló, járó motorú, de a közúti közlekedésben részt nem vevő autójában ült barátnőjével, ahonnan a helyszínrre rendőrautóval érkező két rendőr mindkettejüket előállította a városi rendőrkapitányságra. Vélhetően gyanúsítottként hallgatták ki – azért „véltetően”, mert amennyiben készült kihallgatásáról jegyzőkönyv, úgy azt ő nem írta alá, arról kérése

¹ Az Rtv. 93/A. § (8) bekezdése értelmében a panaszos személyes adatait töröltük.

ellenére másolatot nem kapott – egy aznap este elkövetett garázdasággal kapcsolatban. A beadvány szerint a panaszos nem vett részt a gyanúsítás alapját képező eseményekben. Ekkor a panaszos hangosan és trágár kifejezésekkel szidalmazni kezdte az eljáró rendőröket, állítása szerint bántalmazási szándéka nem volt, ennek ellenére a rendőrök őt kezén és lábán megbilincseltek, oly módon, hogy a bilincs külsérelmi nyomokat okozott, illetve többször meg is ütötték. Ezt követően a rendőrök ittas vezetés elkövetésének megalapozott gyanúja miatt a panaszost kihallgatták, melynek elkövetését szintén nem ismerte el, ezért őt 5 óra tájban a rendőrök közül négyen a városi orvosi ügyeletre szállították vizelet- és vérvétel céljából. Mivel a panaszosnak abban a pillanatban nem volt „vizelet ingere”, mondta a jelenlévő rendőröknek, illetve a szintén jelenlévő ügyeletes orvosnak és ápolónak, hogy várják meg azt. Ekkor azonban az eljáró rendőrök kijelentették, hogy erre nem fog sor kerülni és katéter segítségével fognak tőle vizeletet nyerni. Az intézkedésnek a panaszos megpróbált ellenállni, kiabált, valamint fizikai ellenállást is tanúsított, ami miatt a rendőrök lefogták, majd a vizsgálóágyon hanyatt fektették és fejét jobbra fordították. Erővel lehúzták nadrágját, miközben övének csatja elgörbült, nadrágja övbújtató fülei leszakadtak. Ezt követően az orvos segítségével került sor a katéteres vizeletvétellel, illetve – miután igének ujját az orvos ollóval felvágta – a vérvételre. Az intézkedésről jegyzőkönyv nem készült, vagy ha készült, annak másolatát – kérése ellenére – nem adták át a panaszosnak. A terhelt egyetlen egy hivatalos iratot kapott az eljárás során, a 0616566 sorszámú, vezetésre jogosító okmány elvételéről szóló elismervényt, melyet beadványához csatolt.

Az eset után a panaszos orvosi látlevelet készíttetett, melyet szintén csatolt a panaszbeadványhoz.

Az ittas járművezetés gyanúja esetén történő rendőri intézkedés alapját a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) 33. § (2) bekezdés c) pontja, valamint az Rtv. 44. § (1) bekezdés c) pontja teremti meg. Utóbbi szerint a rendőr „a jármű vezetőjét a rendszeresített eszközzel légzésminta, ha nála a vezetési képességére hátrányosan ható szer befolyása vagy alkoholfogyasztás miatt bűncselekmény vagy szabálysértés elkövetésének gyanúja merül fel, az egészségügyi szolgálat igénybevételével vér, vizelet és műtétnek nem minősülő módon egyéb minta adására kötelezheti”.

A fogvatartottak egészségügyi ellátásáról szóló 5/1998 (III. 6.) IM rendelet 4. § (4) bekezdése szerint „a műtetre és a műtétnek minősülő vizsgálati (invazív) eljárásra az egészségügyi jogszabályok rendelkezései az irányadók”.

Az egészségügyről 1997. évi CLIV. Törvény (a továbbiakban: Eütv.) 3. § m) pontja szerint az invazív beavatkozás: „a beteg testébe bőrön, nyálkahártyán vagy testnyíláson keresztül behatoló fizikai beavatkozás, ide nem értve a beteg számára szakmai szempontból elhanyagolható kockázatot jelentő beavatkozásokat”.

A fentiek szerint tehát katéter alkalmazása invazív beavatkozás, azaz műtétnek minősülő vizsgálati eljárás.

A vér- és vizeletvétel szabályait a 19/2000 ORFK Utasítás határozza meg, azt azonban nem említi, hogy lehetőség lenne katéter alkalmazására, amit nem is említhetne, hiszen erre a törvény nem ad lehetőséget.

Az Eütv. 15. § (1) bekezdése szerint „a beteget megilleti az önrendelkezéshez való jog, amely kizárólag törvényben meghatározott esetekben és módon korlátozható.” Szintén az Eütv. 15. § (5) bekezdése szerint „az invazív beavatkozásokhoz és a 197. § szerinti önkéntes gyógykezelésbe vételhez a beteg írásbeli vagy – amennyiben erre nem képes – két tanú együttes jelenlétében, szóban vagy más módon megtett nyilatkozata szükséges.”

Az Rtv. 2. § (1) bekezdésének második mondata szerint „a rendőrség tiszteletben tartja és védelmezi az emberi méltóságot, óvja az ember jogait”. Az Rtv. 16. § (4) bekezdése szerint „a rendőr nem alkalmazhat kínzást, kényszervallatást, kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmódot, az erre vonatkozó utasítást köteles megtagadni”.

Mindenki által ismert, köztudomású tény, hogy az ember szervezetében a vizelet folyamatosan termelődik, ezért azt időnként mindenkinek üríteni kell. A fent leírt esetben a panaszos nem megtagadta a mintaadást, csak kijelentette, hogy jelenleg nem képes vizeletmintát adni, de később az lesz. A fent idézett törvényhelyek értelmében azonban az eljáró rendőröknek nem lett volna törvényes lehetősége arra, hogy invazív beavatkozással nyerjenek a terhelttől vizeletmintát, meg kellett volna várniuk, míg a terhelt képes lesz a mintaadásra. Ezt azonban nem tették, orvosi segítséggel, katéter alkalmazásával vizeletmintát nyertek a terhelttől, ezzel megsértve a panaszos önrendelkezéshez való jogát.

Az eljárásban emellett a vizeletvétel során a panaszossal szemben alkalmazott erőszakkal, illetve az indokolatlan és fizikai sérülést okozó bilincseléssel, valamint a terhelt testének ütlegetésével az eljáró rendőrök súlyosan megsértették a panaszos emberi méltósághoz való jogát is.

II.

A Testület az ügy kivizsgálása során állásfoglalásának kialakítása végett bekérte a rendőrségtől az ügyben keletkezett iratok egy példányát, amelyekből az alábbiak állapíthatók meg.

1) Az összefoglaló jelentés szerint 2010. március 6-án éjjel 3 óra körüli időben a kapitányság ügyeletére bejelentést tett az OMSZ diszpécsera hogy a város egyik bárjánál egy személyt megvertek. Az ügyeletvezető utasítására megjelent szolgálati gépjárművel a gépkocsizó járőrszolgálatot teljesítő három fő rendőr.

A rendőrök érkezésükkor azt tapasztalták, hogy egy félmeztelen személy futva elindul a K. utca irányába. Gyalog utána indultak a rendőrök és a K. utcánál utolérték. Látták, hogy az arca véres, ezért mentőt hívtak a helyszínre. Kérdésükre a félmeztelen személy, aki szemmel láthatóan erősen ittas állapotban volt, azt nyilatkozta, hogy nem

emlékszik semmire, mi történt vele. Azért szaladt el, mert azt hitte, hogy üldözik és meg akarják verni. Az intézkedő rendőrök a helyszínre mentőt kértek sérüléseinek ellátására, aki elmondta, hogy nem emlékszik semmire, csak haza szeretne menni, ezért adatainak rögzítését követően lakására távozott.

A helyszínre érkező OMSZ munkatársak sérültet ellátták. Az egyik mentős ekkor elmondta az intézkedő rendőröknek, hogy a diszpécserüktől küldést kaptak, hogy a város egyik bányánál megverték egy személyt. Oda kiérkezve a recepció előtt, az épületen kívül minden előzmény nélkül egy alkalommal arcon ütötte őt a panaszos. Ennek következtében 8 napon belül gyógyuló sérülést szerzett, melyről a sértett ellátását követően a városi orvosi ügyeleten látteleletet készített.

A bányán – ahol a zárás már megtörtént – volt még a hotel recepciósa, aki elmondta, hogy valamivel hajnali 3 óra előtt a hotel étterem részében összeverekedett két férfi, egyikük a panaszos volt, mindketten helyi lakosok. Ezt követően a sérült személy gyalog elmenekült. Ezt látta az egyik felszolgáló is. Meghallgatása során a recepció elmondta, hogy látta, amint a panaszos a kiérkező egyik mentőt, egy alkalommal, minden előzmény nélkül megüti.

A bárból – mivel már a záróra volt – a vendégek távoztak. A további tanúkutatás nem vezetett eredményre.

A beszerzett adatok alapján az intézkedő rendőrök a panaszos felkutatására intézkedtek. Ennek során a szolgálati gépkocsival közlekedve a Kossuth utcán észlelték, hogy a panaszos gépkocsija nagy sebességgel halad a J. utca felől az Á. utca felé. Követni kezdték, de a gépkocsi nagy sebességgel továbbhajtott, majd a V. utcáról behajtott abba az utcába, ahol a panaszos lakik. A háza előtt lassított, de nem állt meg és tovább hajtott. A panaszos háza előtt elhaladva a járőrök látták, hogy a ház automata nagykapuja lassan nyílik kifelé.

Később a panaszos gépkocsiját szem elől veszítették, így pár perc után visszafordultak, és az útkereszteződésnél, rálátva a panaszos házára, megálltak. Kb. 10 perc várakozás után nyílt az automata nagykapu és tolatott kifelé a panaszos gépkocsija. A szolgálati gépkocsival a ház előtti útszakaszon ráálltak a panaszos gépkocsijára és intézkedés alá vonták. A gépkocsit a panaszos vezette, mellette a külföldi állampolgár barátnője ült. Az intézkedés alatt a panaszos – akin az intézkedő rendőrök alkoholszagot éreztek – felhívoág rászólt barátnőjére, hogy „majd azt kell mondani, hogy a kocsit te vezetted” és azt, hogy a „rendőrök az ágyból rángattak ki bennünket, össze-vissza vertek”. Ezt követően a panaszos barátnőjét is igazolásra szólították fel, melynek nem tett eleget. Így a panaszossal együtt előállításra került a rendőrkapitányságra. A hölgyszemélyazonosságának tisztázását követően szabadon bocsátásra került.

A panaszos a kapitányságon kötekedően, fenyegetően viselkedett a rendőrökkel. Viselkedéséből gyanú merült fel arra vonatkozóan, hogy kábítószer hatása alatt áll, ezért (illetve mivel a vezetést követően nem volt hajlandó alkoholszonda megfújására)

elszállították mintavételre a városi orvosi ügyeletre. A ruházat átvizsgálása során nála semmilyen tárgyat nem találtak.

A mintavétel során panaszos ellenszegülése miatt tőle erőszakkal került levételre a vérminta, továbbá katéteres eljárással a vizeletminta is biztosításra került. Az előzetes drogtest TCH-ra és AMP-re pozitív eredményt mutatott. (Az orvos elmondta, hogy nevezett tünetei és magatartása erős befolyásoltságra utaltak. Őt és az asszisztensnőt is végig szidalmazta.)

A panaszost a készenlétes nyomozó r. törzszakos megkísérelte kihallgatni, meggyanúsította közfeladatot ellátó személy elleni erőszakkal és garázdasággal, azonban érdemi vallomást a panaszos nem tett, folyton csak szidalmazott mindenkit. A rendőröket feljelentéssel, leszereléssel, bosszúval fenyegette, illetve a gyanúsított kihallgatási jegyzőkönyvben azt állította, hogy ő akkor éjjel végig otthon volt, őt a rendőrök erőszakkal rángatták ki az ágyából a barátnőjével együtt, majd az után levetkőztették és megverték. Az erről készült jegyzőkönyvet azonban nem volt hajlandó aláírni. Többször is hangoztatta, hogy erre majd tanúi is lesznek később. E kijelentéseinek az összefoglaló jelentést készítő r. alezredes is tanúja volt. Az intézkedés kapcsán készült jegyzőkönyveket, iratokat a panaszos nem volt hajlandó aláírni. Vezetői engedélyes ittas vezetés miatt bevonásra került.

A panaszos érdemi nyilatkozat megtételére állapota miatt nem volt képes. Őrizetbe vételére nem került sor.

A közfeladatot ellátó személy elleni erőszak kapcsán helyszíni szemle megtartásra a záróra, illetve a tanúk, érintettek távozása miatt nem volt lehetőség, így utólag a helyszín megtekintéséről jelentés készült.

A panaszossal szemben a városi rendőrkapitányságon büntetőeljárás megindítására került sor garázdaság, közfeladatot ellátó személy elleni erőszak, ittas járművezetés bűncselekmények megalapozott gyanúja, valamint jogszerű intézkedéssel szembeni engedetlenség szabálysértés elkövetése miatt, továbbá az érintett rendőrök magánindítványt terjesztettek elő a panaszossal szemben becsületsértés vétsége elkövetése okán.

2) Az előállítás végrehajtásáról és kényszerítő eszköz alkalmazásáról szóló jelentés szerint a panaszos igazoltatására az Rtv. 29. § (1) bekezdése, személyi szabadságában korlátozott személy átvizsgálására pedig az Rtv. 31. § (1) bekezdése alapján került sor. A panaszos előállításának jogalapjaként egyrészt az Rtv. 33. § (2) bekezdés b) – azaz bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható személy előállítása – másrészt ugyanezen törvényhely c) pontja – azaz vérvétel, mintavétel elvégzéséhez történő előállítás – került megjelölésre. A bilincs alkalmazásának jogalapjaként az Rtv. 48. § b)-d) pontjai szolgáltak. A bilincset 2010. március 6-án 3 óra 50 perctől 6 óra 45 percig használták. A jelentés szerint a bilincset a Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 62/2007. (XII. 23.) IRM. rendelet (a továbbiakban: Szolgálati Szabályzat) 60. § (4) bekezdés b) pontja szerint, azaz a kezek hátrabilincselésével alkalmazták.

A jelentés az összefoglaló jelentésben foglaltok túl az alábbi többletinformációt tartalmazza a történetekkel kapcsolatban.

Amikor a panaszos gépjárműve a panaszos lakhelyéről kitolatott, az intézkedő rendőr észlelte, hogy azt a panaszos vezeti. Ezt követően a panaszost igazoltatta és közölte vele, hogy bűncselekmény elkövetésének megalapozott gyanúja miatt megbilincseli, ruházatát átvizsgálja és további intézkedés végett előállítja a rendőrkapitányságra. Ekkor a panaszos valótlan állításait kezdte hangsúlyozni. A panaszos beszéde közben az intézkedő rendőr erős alkohol szagot érzett és még a helyszínen kérte, hogy a kézi DRAGER légalkohol mérő készüléket fújja meg, amire a panaszos nem volt hajlandó. A panaszos „váltig állította”, hogy nem ő állt ki a járművel, hanem barátja, holott az intézkedő rendőrök megtudták, hogy a hölgynek vezetői engedélye nincs is.

A panaszos beszállítása közben hangulatváltozása és zavart viselkedése esetleges kábítószer fogyasztásra utalt, ezért a rendőrkapitányságon a szükséges tárolóeszközök felvétele után a panaszost az orvosi ügyeletre szállították. Az intézkedő rendőr tájékoztatta az ügyeletes orvost a mintavételek szükségességéről, és elsődlegesen a drog gyors-teszthez szükséges vizeletet kérte az orvos a panaszostól, aki nem volt hajlandó vizeletet adni, ezért katéteres eljárással vette le azt az orvos. Ehhez az intézkedő rendőrök segítségével testi kényszert kellett alkalmazni. A minta levétele közben a panaszos agresszív magatartást tanúsított, és erősen ellenállt a minta levételének, ezért mozgolódásával egyes testrészeit a falhoz csapta (fejét, végtagjait), amiből sérülése is keletkezett. Ezeket az orvos ellátta. A panaszos a mintavétel alatt agresszív, trágár szavakkal illette az intézkedő rendőröket, az ügyeletes orvost és asszisztensét.

A mintavételt követően az intézkedő rendőr kérte az ügyeletes orvost, hogy készítsen látletet a panaszos sérüléseiről. Az orvos mindössze a panaszos jobb szája szegleténél talált enyhe duzzanatot, illetve a jobb halántékánál egy karcolást, ami régebbi, varas seb volt. A szájánál levő sérülés feltehetően a bárban történt verekedésből származhatott. Egyéb sérülést, külsérelmi nyomot nem talált, kivéve ami az ellenállása következtében keletkezett. A panaszos ellenállása miatt az orvos kénytelen volt ollóval felválni az ingét és a vérvételt úgy eszközölni.

A panaszos 6 óra 45 perckor átadásra került a rendőrkapitányság bünyügyi osztályára.

3) A személyi szabadságot korlátozó intézkedésről készült igazolás – amelyet a panaszos nem írt alá – szerint a panaszos előállítása 2010. március 6-án 3 óra 45 perctől 8 óráig tartott.

A panaszos a tájékoztatót az előállított/elővezetett személy jogairól, kötelezettségeiről, valamint az előállító helyiség rendjéről nem írta alá.

4) Az intézkedő rendőrök jelentés kiegészítései a Testület által feltett további kérdésekre az alábbi releváns információkat tartalmazták.

A panaszos esetében a kezeit hátrabilincseltek, mert tartani lehetett támadástól, szökéstől, ellenszegüléstől, figyelemmel arra, hogy már korábban verekedett, illetve egy mentőt is megütött az erősen ittas személy.

Folyamatosan rángatta a megbilincselte kezeit, ezért mozgolódásával a bilincs sajátossága miatt szorosabbra húzódhatott; amiből később, a bilincs viselése ideje alatt sérülése is keletkezhetett.

Az intézkedésben résztvevő rendőrök a panaszos előállításakor nem bántalmazták a panaszost, csupán az orvosi beavatkozás során nyújtottak segítséget a lefogásához.

A panaszos az előállítás során készült és vele ismertetett iratokat nem volt hajlandó sem elolvasni, sem pedig aláírni, mivel véleménye szerint azok „hazugságot” tartalmaznak. A panaszos semmilyen iratot nem volt hajlandó átvenni és elvinni.

III.

A Testület tekintettel a panaszra és az ügy bonyolult megítélésére írásban kérdéseket fogalmazott meg a vér- és vizeletmintát levévő orvos, valamint az Igazságügyi Szakértői és Kutató Intézetek Budapesti Orvos-szakértői Intézet felé.

1) A mintavételt végző orvos elmondása szerint rendőri kérésre hajtott végre a vizelet- és vérminta levételét, melyhez a panaszos több tanú jelenlétében szóban több alkalommal is beleegyezését adta. A katéteres vizeletvétele azért volt szükség, mert a panaszos várakozás ellenére nem tudott spontán vizeletet produkálni.

A panaszos – bilincselte helyzetben – ruházatát levette és a vizsgálóágyra feküdt. A beavatkozás során eleinte megfelelően kooperált a panaszos, később azonban ismét fenyegető viselkedést, agresszív fellépést és indulatos magatartást tanúsított.

A vizeletminta vételére azért volt szükség, mert a panaszos fizikális vizsgálata és a viselkedése alapos gyanút keltett az orvosban kábítószer használatát illetően, a vizeletminta gyors teszt pedig előzetes tájékoztatást ad a drogfogyasztásról. Ezen túlmenően a vérvételt az indokolta, hogy a panaszos elmondása szerint alkoholt fogyasztott.

Az orvos a Testület kérdésére leírta, hogy a panaszosnak felajánlották, fogyasszon vizet a gyorsabb vizelet-kiválasztás érdekében, de erre nem mutatott hajlandóságot. Rendőri kísérettel, több alkalommal is próbálkozott vizeletminta spontán adásával, eredménytelenül.

A több órás várakozás veszélyeztette volna az ügyeleti ellátást, a valóban beteg, segítségre váró embereket érintette volna hátrányosan. A késedelem, vélhetően a metabolizmus miatt, adatvesztést is okozott volna.

Az intézkedő rendőrök – tekintettel arra, hogy a panaszos feljelentéssel fenyegetette őket – kérésére a mintavételt végző orvos látletet készített a panaszosról. Olyan sérülései voltak, melyek a korábbi verekedéstől, vagy akár mástól is származhattak.

2) A Budapest Orvos-szakértői Intézet a panaszbeadványban foglaltak ismeretében a Testület részére a szükséges kérdéseket megválaszolta és írásban megküldte.

Válaszukban leírták, hogy a húgyhólyag-katéter használata nem minősül műtéti beavatkozásnak, alkalmazása szakmai szempontból elhanyagolható kockázatot jelentő beavatkozásnak minősül.

A szakmai irányelvek azt tartalmazzák, hogy egy vérminta biztosítása, illetve azzal közel azonos időben biztosított vizeletminta nyérése elegendő. Ha a vizeletminta biztosítása valamely oknál fogva nem kivitelezhető, ez esetben a második vérminta alkalmazása is elegendő.

A fentiekből kitűnik, hogy a vizeletminta ilyen „sürgősségi” biztosítása – kényszerintézkedés során – szakmailag nem fogadható el.

A nyomozó hatóság számára számos más lehetőség is adott az ittasság igazolására, illetve a panaszolt intézkedés ellenkezik a belügyminiszter irányítása alá tartozó nyomozó hatóságok nyomozásának részletes szabályairól szóló 23/2003. (VI. 24.) BM-IM együttes rendelet 171. § (2) bekezdésében foglaltakkal is. Ezen jogszabályhely szerint ugyanis, „ha a vizeletminta biztosítása nem lehetséges, kétszeri vérvételre kell intézkedni úgy, hogy a második vérvételre az elsőt követő 30-45 perc között kerüljön sor”.

IV.

A Testület a panasz kivizsgálása során megállapította, hogy a panaszolt rendőri intézkedések érintették a panaszosnak a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény (a továbbiakban: Alkotmány) 2. §-ának (1) bekezdéséből levezethető tisztességes eljáráshoz, az 54. §-ának (1) bekezdésében szabályozott emberi méltósághoz, valamint a személyi szabadsághoz fűződő, az Alkotmány 55. §-ának (1) bekezdésében biztosított jogát, továbbá az Alkotmány 70/D. §-ában foglalt egészséghez és testi épséghez való jogát.

A Testület a panaszos büntetőjogi felelősségét, a büntetőeljárás tárgyát képező eseményeket illetően nem tehet megállapításokat, a rendőrségi intézkedések jogszerűségének megítéléséhez azonban figyelembe kell vennie, hogy az intézkedés időpontjában milyen adatok álltak a rendőrség rendelkezésére a panaszos korábbi magatartását illetően. E tekintetben a következők rögzíthetők.

Az intézkedés során a rendőrség rendelkezésére álló adatok szerint a panaszos 2010. március 6-án hajnali 3 óra körül a lakóhelyül szolgáló város egyik szórakozóhelyén tartózkodott, ahol verekedésbe keveredett egy másik férfival, akinek sérülése miatt a

szórakozóhely recepciósa mentőt, az OMSZ diszpécserre pedig rendőrt küldött a helyszínre.

A helyszínre érkező mentő a sérültet nem találta, mert elfutott, azonban a rendőrségi dokumentumok szerint helyszínen tartózkodó panaszos – aki a mentőket tűzoltónak nézte – és a mentősök között tettelegességgig fajuló konfliktus alakult ki. Időközben a mentők hívást kaptak arról, hogy a rendőrök megtalálták a sérültet ezért annak ellátására eltávoztak. A rendelkezésre álló adatok szerint sérülései miatt a mentő szakápoló feljelentést tett a panaszos ellen.

A sérült verekedő ellátását követően a rendőrök visszamentek a szórakozóhelyre, ahol a tanúkutatás eredményeként felderítették a panaszos adatait, aki ekkorra már elhagyta a helyszínt. A rendőrök egy darabig követték a panaszos által vezetett és a városban felismert gépkocsit, de az „lerázta” őket. A rendőrök a szolgálati autóval panaszos háza közelében várakozó pozíciót foglaltak el. A rendőrségi dokumentumok arról számoltak be, hogy ezt követően kb. 10 perc elteltével a panaszos kitolatott a házából a gépkocsijával, amikor a rendőrök megállították és bűncselekmény alapos gyanúja miatt megbilincseltek, ruházatát átvizsgálták, majd előállították a városi rendőrkapitányságra.

A rendőrök a panaszossal történő beszéd során alkohol szagot éreztek és felszólították a panaszost, hogy a lég-alkoholmérő készüléket fújja meg, azonban ő erre nem volt hajlandó és arra hivatkozott, hogy barátnője – aki egyébként nem rendelkezik jogosítvánnyal – vezette a gépkocsit.

Ezt követően a rendőrök a panaszost figyelemmel alkohol fogyasztásának gyanújára, valamint ingadozó hangulatváltására és zavart viselkedésére, amit kábítószer hatásának véltek, vér- és vizeletminta vétel céljából az orvosi ügyeletre szállították.

A drog gyorseszteszthez szükséges vizeletmintát azonban a panaszos nem tudta produkálni, ezért az intézkedésben résztvevő rendőrök kérték az orvost, hogy húgyhólyag-katéter útján vegyen mintát a panaszostól.

A panaszos az orvos szerint először együttműködőnek mutatkozott, saját állítása szerint azonban ellenállt a mintavételnek.

1) A panaszossal szemben fogantatosított intézkedésekhez kényszerítő eszköz alkalmazására került sor, amelynek jogszerűségét vizsgálta a Testület az alábbiak szerint.

A panaszossal szemben előállítása kezdetétől, 3 óra 45 perctől 6 óra 45 percig alkalmaztak bilincset az intézkedő rendőrök, mely panaszos állítása szerint neki sérülést is okozott.

a) A rendőrségi iratok szerint a panaszossal szembeni bilincsalkalmazásra az Rtv. 48. §-a b)-d) pontjai alapján került sor. A hivatkozott jogszabályhely szerint a rendőr

bilincset alkalmazhat a személyi szabadságában korlátozni kívánt, vagy korlátozott személy támadásának megakadályozására [b) pont], szökésének megakadályozására [c) pont], ellenszegülésének megtörésére [d) pont].

Az intézkedés időpontjában a rendőrség birtokában levő adatok szerint a panaszos korábban verekedett, majd megütött egy közfeladatot ellátó mentőt. Agresszív viselkedése tehát mind verbálisan, mind tevékeny módon megvalósult. A Testület véleménye szerint a rendőrség számára a fenti adatok kellő alapot szolgáltatottak ahhoz, hogy az intézkedő rendőrök a bilincselés mellett döntsenek, ezért a bilincs használatát indokoltnak, arányosnak és jogszerűnek találta a Testület.

A Testület megítélése szerint, figyelemmel a panaszos korábbi viselkedésével kapcsolatban a rendőrség rendelkezésére álló információkra és a panaszos magatartására – amely megállapítást a panaszbeadvány sem cáfol („hangosan és trágár kifejezésekkel szidalmazni kezdte az eljáró rendőröket”) –, indokolt volt a panaszossal szembeni három órán át tartó bilincs alkalmazás. A Testület ezen álláspontja kialakításában szerepe volt annak a körülménynek is, miszerint a panaszos nem a kapitányágon tartózkodott előállításának teljes időtartama alatt, hiszen orvosi vizsgálata vált szükségessé, melynek céljából orvosi ügyeletre került elszállításra (ahol az agresszív magatartását továbbra is fenntartotta), majd onnan ismételt a kapitányságra vitték vissza.

A Testület álláspontja szerint a bilincs alkalmazása miatt **a panaszos személyi szabadságához és emberi méltóságához való jogát nem érte sérelem.**

b) A panaszos bilincselése módja vonatkozásában a Testület az alábbi következtetésre jutott.

A panaszos állítása szerint öt kéz- és lábbilincs együttes használatával korlátozták szabadságában, amely számára sérüléseket okozott. A rendőri jelentések szerint a panaszost kezéinek hátra bilincselésével korlátozták a mozgásában.

A Szolgálati Szabályzat 60. § (4) bekezdése – többek között előírja –, hogy a bilincselés módja lehet a kezek előre, illetve hátra bilincselése, indokolt esetben lábak egymáshoz bilincselése.

A Szolgálati Szabályzat 60. § (6) bekezdés szerint a bilincselés módját az intézkedő rendőr az adott körülmények között a legcélrányosabban választja meg. Figyelemmel kell lenni többek között arra, hogy a kezek hátrabilincselése akkor célszerű, ha a bilincs alkalmazására testi kényszer útján került sor, vagy alapos okkal tartani lehet rendőr elleni támadásától, illetve szökésétől; lábbilincselés, illetve kéz- lábbilincselés együttes alkalmazása akkor indokolt, ha arról, akivel szemben alkalmazzák, feltételezhető, hogy önmagában, vagy másban kézbilincs alkalmazása esetén is kárt tud okozni.

Ugyan a rendőrségi dokumentumok szerint a panaszos kezeit hátra helyzetbe bilincseltek – ebből is következően a lábán nem alkalmaztak bilincset. Ugyanakkor mégis a panaszos által előadottakat támasztja alá az intézkedést követő második napon a panaszos sérülésiról felvett orvosi látlet. Az orvosi vélemény ugyanis a panaszos mindkét bokáján látható elváltozást rögzített. Ezen elváltozás feltehetően a bilincselés miatt keletkezett, ezért a Testület e tekintetben a panaszos állítását fogadta el.

A Szolgálati Szabályzat fent idézett rendelkezései ugyan lehetővé teszik a kéz – lábbilincselést indokolt esetben. A Testület azonban – figyelemmel arra, hogy a rendőrségi iratokban a panaszos arra utaló magatartása nem került rögzítésre, miszerint ő a rendőrökkel szemben támadólag lépett volna fel, valamint tekintettel arra is, hogy a panaszosnak látható sérülése keletkezett a lábbilincs alkalmazásából kifolyólag – indokolatlannak, ezáltal jogsértőnek ítélte meg a panaszossal szembeni lábbilincs alkalmazását. **A panaszos kezeinek hátrabilincselése elegendő eszközül szolgált volna az intézkedés eredményes befejezéséhez, ezért a Testület megállapítása szerint súlyosan sérült a panaszos emberi méltóságához és testi épségéhez való joga.**

c) A panaszos előadása szerint a bilincsalkalmazás folytán sérülése keletkezett.

A rendőri tájékoztatás szerint a panaszos folyamatosan rángatta a megbilincselte kezeit, ezért mozgolódásával a bilincs sajátossága miatt szorosabbra húzódhatott; amiből később, a bilincs viselése ideje alatt sérülése is keletkezhetett.

A kényszerítő eszköz alkalmazásáról készült jelentés ezzel összefüggésben azt tartalmazza, hogy a minta levétele közben a panaszos agresszív magatartást tanúsított, és annak erősen ellenállt, ezért mozgolódásával egyes testrészeit a falhoz csapta (fejét, végtagjait), amiből sérülése is keletkezett.

A panaszosról a mintavételt vevő orvos látletet vett. Az orvos, a Testület levél útján történő megkeresésére azt a tájékoztatást adta, hogy a panaszosnak olyan sérülései voltak, melyek a korábbi verekedéstől, vagy akár mástól is származhattak.

A Testület életszerűnek találta a rendőrség azon érvelését, miszerint a panaszos magatartása folytán húzódhatott szorosabbra a bilincs a kezén és viselkedésével okozhatta önmagának a sérüléseket, **ezért a panasz ezen vonatkozásában testi épségéhez való jog sérelmét a Testület nem állapította meg.**

2) A panaszos kifogásolta előállításának jogszerűségét, amelynek vizsgálata során a Testület az alábbi megállapításra jutott.

A panaszos előállításának jogalapjaként és indokaként a rendőrség az Rtv. 33. § (2) bekezdés b) és c) pontját jelölte meg. Ezen jogszabályhelyek értelmében a rendőr a hatóság vagy az illetékes szerv elé állíthatja többek között azt, aki bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható; és akitől bűncselekmény gyanúja vagy szabálysértés bizonyítása érdekében vizeletvétel vagy véralkohol-vizsgálat céljából vérvétel, valamint műtétnek nem minősülő módon egyéb mintavétel szükséges. Az Rtv. 33. §-a

(2) bekezdésében szereplő előállítási okok mintegy „lehetőségként” szolgálnak a rendőr számára, azaz adott esetben az intézkedő rendőr diszkrecionális jogkörébe tartozik annak eldöntése, hogy valóban feltétlenül szükséges-e annak alkalmazása.

A rendőrségi iratok tanúsága szerint a történetek helyszínén az derült ki, hogy az éjszaka folyamán egy személlyel összeverekedett, majd az OMSZ munkatársát is megütötte. A panaszossal szembeni intézkedés napján készült jelentés szerint az intézkedés kezdetekor a rendőr közölte a panaszossal, hogy bűncselekmény elkövetésének megalapozott gyanúja miatt előállítja a rendőrkapitányságra.

Miután a panaszost a rendőrök intézkedés alá vonták, a panaszos beszéde közben az intézkedő rendőr erős alkohol szagot érzett és még a helyszínen kérte, hogy a kézi DRAGER légalkohol mérő készüléket fújja meg, amire a panaszos nem volt hajlandó. A panaszos „váltig állította”, hogy nem ő állt ki a járművel, hanem barátja, holott az intézkedő rendőrök megtudták, hogy a hölgynek vezetői engedélye nincs is.

A fenti körülmények figyelembe vételével a Testület véleménye szerint, indokoltan döntöttek az intézkedő rendőrök a panaszos előállítása mellett, **ezért megállapítható, hogy a panaszos személyi szabadsághoz való jogának korlátozása jogszerűen történt.**

3) A panaszos sérelmezte, hogy 2010. március 6-án hajnali 5 óra tájban a rendőrök vér- és vizeletminta vételre vitték a városi rendelőbe, ahol testi kényszer alkalmazásával a fentiek szerint mintát vettek tőle.

A panaszos jogi háttérrel támasztotta alá azt az állítását, hogy őt az intézkedés emberi méltósága tekintetében sértette. Az Rtv. 44. § (1) bekezdés c) pontja szerint a rendőr a járművezetőjét a rendszeresített eszközzel légzésminta, ha nála a vezetési képességre hátrányosan ható szer befolyása, vagy alkoholfogyasztás miatt bűncselekmény, vagy szabálysértés elkövetésének gyanúja merül fel, az egészségügyi szolgálat igénybevételével vér-, vizelet- és műtétnek nem minősülő módon egyéb minta adására kötelezheti.

A Szolgálati Szabályzat 44. §-ának (2) bekezdése kimondja ugyan, hogy a vizsgálat céljából előállított személytől a mintavétel, szükség esetén – törvényben meghatározott keretek között – kikényszeríthető. Ilyenkor a mintavételre rendőrorvost, ahol ez nem lehetséges, vagy késedelmet okoz, ott az állami egészségügyi szolgálat orvosát kell igénybe venni.

A Testület megjegyzi, hogy ez esetben a jogértelmezés nagyon fontos, hiszen a jogalkotó azt mondja e jogszabályban, hogy vér-, vizelet és műtétnek nem minősülő módon egyéb minta adására kötelez. A panaszolt esetben egyéb mintavételre sem műtéti, sem műtétnek nem minősülő módon nem került sor, csupán vér- és vizelet minta vételre, amit a jogszabály előír.

Egyébként a Budapesti Orvos-szakértői Intézet megítélése szerint a húgyhólyag-katéter használata nem minősül műtéti beavatkozásnak, alkalmazása szakmai szempontból elhanyagolható kockázatot jelentő beavatkozásnak minősül.

A panaszos az Eütv.-re hivatkozva a beteg önrendelkezési jogát, illetve annak korlátozásának módját is megemlítette.

A Budapesti Orvos-szakértői Intézet szerint az egészségügyi intézmények gyakorlatában sem egyértelmű a szakma megítélése a katéterek alkalmazásában. Az ilyen jellegű beavatkozásokhoz néhány intézményben a beteg hozzájárulása szükséges, míg más – az intézmények nagyobb részében – az írásbeli hozzájárulástól eltekintenek. Az írásbeli hozzájárulásra vonatkozóan egyértelmű szakmai protokoll, vagy minősítés nem lelhető fel.

A panaszos hivatkozott panaszában a fogvatartottak egészségügyi ellátásáról szóló 5/1998. (III. 6.) IM. rendelet 4. §-ának (4) bekezdésére, amely szerint a műtetre és a műtétnem minősülő vizsgálati (invazív) eljárásra az egészségügyi jogszabályok rendelkezései az irányadók. A hivatkozott jogszabály 1. §-ának (1) bekezdése rögzíti, hogy e rendelet hatálya a büntetés-végrehajtási intézetben (a továbbiakban: bv. intézet) fogvatartott elítéltekre, előzetesen letartóztatottra (a továbbiakban együtt fogvatartott) terjed ki.

Figyelemmel arra, hogy a panaszos az előállítás során sem elítélte, sem előzetesen letartóztatotti státuszban nem volt, a hivatkozott jogszabály hatálya alá nem tartozott. Mivel pedig a fenti IM rendelet a panaszosra nem vonatkozik, ezért vele kapcsolatban az Eütv. általános rendelkezései érvényesülnek.

Az Eütv. azonban nem teszi lehetővé a katéteres mintavétel kikényszeríthetőségét, ugyanis előírja, hogy a beteget megilleti az önrendelkezéshez való jog, amely kizárólag törvényben meghatározott esetekben és módon korlátozható. Megállapítható ezért, hogy – szemben azzal, amit a Szolgálati Szabályzat előír – az adott esetben a katéteres mintavétel nem „a törvényben meghatározott keretek” között történt, így jogellenes volt. Ezt támasztják alá az alábbiak is.

A Budapesti Orvos-szakértői Intézet rögzítette, hogy a panaszban felvetett esetben elegendő a kellő idő biztosítása, amíg a természetes élettani folyamatok elegendő mennyiségű vizeletet biztosítanak. A szakmai irányelveket elfogadva megállapítható, hogy egy vérminta biztosítása, illetve azzal közel azonos időben biztosított vizeletminta nyérése elegendő. Ha a vizeletminta biztosítása valamely oknál fogva nem kivitelezhető, ez esetben a második vérminta alkalmazása is elegendő.

A belügyminiszter irányítása alá tartozó nyomozhatóságok nyomozásának részletes szabályairól és a nyomozási cselekmények jegyzőkönyv helyett más módon való rögzítésének szabályairól szóló 23/2003. (VI.24.) BM-IM együttes rendelet 171. § (2) az Országos Rendőrfőkapitány 27/2010. számú utasítása 2. pontja egybehangzóan rögzíti, hogy „ha a vizeletminta biztosítása nem lehetséges, kétszeri vérvételre kell

intézkedni úgy, hogy a második vérvételre az első mintavételt követő 30-45 perc között kerüljön sor.”

A 19/2000. (XI. 13.) ORFK. utasítás 1. számú melléklete 8. pontja pedig tartalmazza, hogy „amennyiben a járművezetővel szemben szeszesimal, valamint bódító hatású szer fogyasztásának gyanúja egyaránt felmerül, úgy mindkét cselekmény vizsgálatára intézkedni kell. A két bizonyítási eljáráshoz külön-külön kell biztosítani a vér- és vizeletmintákat a megfelelő egységcsomagokban.

Figyelemmel a fenti jogszabályi hivatkozásokra, valamint az Igazságügyi Szakértői és Kutató Intézet tájékoztatására, a Testület megítélése szerint a panaszossal szembeni katéter alkalmazás helyett a kétszeri vérvételre kellett volna intézkedni, így a két bizonyítási eljáráshoz külön-külön biztosított lett volna a minta.

A vizeletminta vétel katéter útján történő végrehajtásával kapcsolatban a Testület megállapítja, hogy az a megengedett törvényi kereteken túlment, így már maga a jogalap is hiányzott az ezen eljárás alkalmazásához, **melynek következtében sérült a panaszos tisztességes eljáráshoz, emberi méltósághoz, testi épséghez és az egészséghez való joga. A Testület ezen sérelem fokát súlyosnak ítélte meg.**

4) A panaszos kifogásolta, hogy őt a rendőrök az intézkedés során többször megütötték.

A rendőri jelentés kiegészítések tanúsága szerint az intézkedésben résztvevő rendőrök a panaszos előállításánál nem bántalmazták őt, csupán az orvosi beavatkozás során nyújtottak segítséget a lefogásához.

A Testület a rendelkezésre álló ellentétes információk között az ellentétet feloldani nem tudta, **ezért a panaszos testi épséghez való jogának sérelme nem volt megállapítható.**

5) A panaszos sérelmezte, hogy az intézkedésről jegyzőkönyv nem készült, vagy ha készült, annak másolatát – kérése ellenére – nem adták át neki.

Ezzel összefüggésben a rendőrségi iratok arról számolnak be, hogy a panaszos az előállítás során készült és vele ismertetett iratokat nem volt hajlandó sem elolvasni, sem pedig aláírni, mivel véleménye szerint azok „hazugságot” tartalmaznak. A panaszos semmilyen iratot nem volt hajlandó átvenni és elvinni.

A Testület a panasz ezen része kapcsán is alapjogsérelem meg nem állapíthatóságáról döntött, mivel a rendelkezésre álló bizonyítékok közötti ellentéteket feloldani nem tudta.

A Testület megállapította, hogy a panaszolt rendőri intézkedés a kényszerítő eszköz (bilincs) használat, az előállítás tekintetében jogszerű volt; a panaszos által sérelmezett rendőri bántalmazás és az intézkedés során készült iratok kiadása kapcsán alapjogsérelem nem volt megállapítható. Ugyanakkor a bilincselés módja (lábbilincs alkalmazása) miatt sérült a panaszos emberi méltósághoz és testi épséghez való joga, illetőleg az erőszakos úton történő húgyhólyag-katéteres vizeletminta vétel – mivel az eljárás eleve jogalap nélküli volt – súlyosan sértette a panaszosnak tisztességes eljáráshoz, valamint emberi méltósághoz, egészséghez és testi épséghez való jogát. A Testület ezért az állásfoglalását az Rtv. 93./A. § (6) bekezdésében foglaltakra figyelemmel megküldi az Országos Rendőrfőkapitánynak.

Budapest, 2010. augusztus 4.

Dr. Juhász Imre
elnök
előadó testületi tag

Dr. Kozma Ákos
elnökhelyettes

Fráterné dr. Ferenczy Nóra
testületi tag

Dr. Féja András
testületi tag

Dr. Kádár András Kristóf
testületi tag